

OM kulturkonservatism och kulturradikalism

Det politiska språket är fullt av värdeladdade ord, som snabbt skiftar innebörd beroende på sammanhanget. Typexempel är orden radikal och konservativ, som ju dels förknippas men en politisk metod, dels med befintliga politiska partier. Ofta ställs man inför paradoxer: Får en högerman förorda en radikal bostadspolitik (i betydelsen

Rolf Norberg

en politik som radikalt skiljer sig från den nuvarande)? Är socialdemokraternas vakthållning kring radiomonopolet ett utslag av konservatism (i betydelsen ovilja att ändra det bestående)?

Om det kan vara svårt nog att veta vad konservativ och radikal har för innebörd i olika sammanhang, är det inte lättare med sammansättningarna kulturkonservativ och kulturradikal. Situationen kompliceras av att dessa uttryck oftast förekommer i polemiska sammanhang och används för att ut-

trycka inte vad en person tycker utan för vad hans motståndare anser att vederbörande tycker. Den sistnämnda metoden tillämpas t. ex. i Björn Häggqvists och Harry Scheins skrift "Kulturattityder" (Norstedts).

Denna bok består dels av en redogörelse för en kulturpolitisk attitydundersökning som utförts av SIFO på uppdrag av Svenska Filminstitutet, dels av en ytterst subjektiv kommentar med karaktär av politisk pamflett. I denna kommentar anser man sig inte behöva definiera termerna kulturradikal resp. kulturkonservativ. Dock finner man att en kulturradikal attityd i första hand återfinns bland personer med relativt hög bildnings- och kunskapsnivå, politiskt och moraliskt relativt fördomsfria, skeptiska, psykiskt flexibla. Det rör sig huvudsakligen om unga människor, som är beredda till en omprövning av äldre generationers värderingar och sociala attityder.

Vem är inte beredd att ansluta sig till den gruppen?

Den motsatta attityden — kulturkonservatismen — omfattas enligt författarna av personer med relativt låg bildnings- och kunskapsnivå, utan nämnvärt kulturintresse, ofta också, på grund av bostadsort, utan möjligheter till kulturkontakter. Dessa personer är ofta

konservativa, auktoritära, psykiskt rigida.

Författarna analyserar kulturattityderna mot bakgrunden av politiska partisympatier. Här skall endast resonemangen om höger och socialdemokrati återges.

Man konstaterar att högersympatisörerna är påfallande mer kulturvänliga än de tre övriga partiernas sympatisörer. De är även ytterst positivt inställda till omfattande samhällsåtgärder inom kulturpolitiken. Bland högerpartiets sympatisörer dominerar denna kulturvänlighet över den minoritet, vars kulturattityder är "reaktionära" och som manifesteras bl. a. i starkt negativa attityder i fråga om uttrycksfrihet, filmcensur och sexuell tolerans. Högersympatisörerna är således — med författarnas terminologi — till övervägande del kulturradikaler.

De socialdemokratiska sympatisörernas kulturkonsumtion är låg, antingen det gäller seriöst filmintresse, teaterintresse eller preferens för litteratur och musik. På det hela taget präglas socialdemokratiska sympatisörer av en "väl villig likgiltighet". Socialdemokratiska väljare skulle således — med författarnas terminologi — i stor utsträckning kunna betecknas som kulturkonservativa.

Slutsatsen torde ha föresvävat författarna, men utifrån deras syften inte framstått som särskilt an-

genäm. Därför konstaterar de helt försiktigt, att socialdemokratiska sympatisörer synes vara "mottagliga för kulturradikala politiska initiativ". Motsatsen gäller tydligen för högerväljarna eftersom man tror sig veta att högerpartiets ledning liksom dess politiskt aktiva medlemmar står närmare den "kulturvänliga konservativa och den kulturfientliga reaktionära delen av väljarunderlaget än den betydande falangen av partiet som sympatiserar med kulturradikala attityder". Högerpartiet skulle således ha svårigheter att formulera en kulturpolitik, som stämmer med dess sympatisörers.

Ovanstående resonemang visar väl egentligen endast hur svårt den medvetne socialdemokratiska politikern Schein och hans medförfattare har att förena resultatet av Filminstitutets undersökning med ambition att partipolitiserat kulturpolitiken. Begreppsförvirringen med termer som radikal och konservativ räcker inte till för att dölja ett sedan länge välkänt faktum — nämligen att kulturpolitikens målsättning i allt väsentligt inte är någon partiskiljande fråga och att de motsättningar som finns återspeglar social miljö, utbildning och ålder snarare än partipolitiska sympatier.

Begreppen kulturradikal och kulturkonservativ blir mot denna bakgrund meningslösa.